

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ»

Компонента освітньої програми – вибіркова (3 кредити)

Освітньо-професійна програма	Логопедія
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	ПАЛАГНЮК Ольга Василівна , кандидат психологічних наук, асистент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти https://preschool.chnu.edu.ua/vykladachi-kafedry/palahniuk-olha-vasylivna/
Контактний тел.	+38 (095) 058 641 13
E-mail:	o.palahnyuk@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=7704
Консультації	Вівторок з 13.00. до 15.00 П'ятниця з 13.00 до 14.00

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Психолого-педагогічний супровід дітей з розладами аутистичного спектру» є вибірковою освітньою компонентою освітньо-професійної програми «Логопедія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та має чітко виражену професійну і практико-орієнтовану спрямованість. Дисципліна зорієнтована на формування у здобувачів вищої освіти сучасних науково обґрунтованих знань і фахових компетентностей, необхідних для організації комплексного психолого-педагогічного супроводу дітей з розладами аутистичного спектру (РАС) в умовах інклюзивного освітнього середовища закладів дошкільної та загальної середньої освіти.

Зміст курсу інтегрує сучасні уявлення про нейропсихологічні, психолінгвістичні та соціально-комунікативні особливості розвитку дітей з РАС, нормативно-правові засади інклюзивної освіти в Україні, а також принципи міждисциплінарної взаємодії фахівців у межах діяльності інклюзивно-ресурсних центрів і команди психолого-педагогічного супроводу. Особливу увагу приділено

застосуванню біопсихосоціальної моделі та МКФ-ДП у процесі комплексної оцінки розвитку, проєктування та реалізації індивідуальної програми розвитку (ІПР) дитини з РАС.

У межах дисципліни здобувачі вищої освіти опановують доказові підходи і технології підтримки дітей з РАС (візуальна підтримка, структуроване навчання, елементи прикладного аналізу поведінки, соціальні історії, альтернативна та додаткова комунікація), формують уміння здійснювати психолого-педагогічну діагностику, планувати корекційно-розвивальну роботу, оцінювати її ефективність і вибудовувати партнерську взаємодію з батьками та освітнім середовищем.

Опанування дисципліни сприяє розвитку професійної рефлексії, етичної відповідальності та готовності до роботи в умовах освітніх, соціальних і кризових викликів сучасного суспільства, а також створює підґрунтя для ефективного проходження навчальних і виробничих практик та виконання курсових робіт у галузі логопедії та спеціальної педагогіки.

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти професійних компетентностей у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з розладами аутистичного спектру, зокрема здатності здійснювати комплексну оцінку розвитку, проєктувати та реалізовувати індивідуальні програми розвитку, застосовувати сучасні доказові корекційно-розвивальні технології, а також вибудовувати ефективну міждисциплінарну та партнерську взаємодію з родиною і освітнім середовищем.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	
Тема 1	РАС у сучасному науковому та освітньому дискурсі
Тема 2	Нормативно-правові засади інклюзивної освіти та супроводу дітей з РАС в Україні
Тема 3	Біопсихосоціальна модель та МКФ-ДП у комплексній оцінці розвитку дитини з РАС
МОДУЛЬ 2. ДІАГНОСТИКА, ПЛАНУВАННЯ ТА МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ВЗАЄМОДІЯ	
Тема 4	Психолого-педагогічна та логопедична оцінка дітей з РАС
Тема 5	Проєктування індивідуальної програми розвитку (ІПР) для дитини з РАС

Тема 6	Міждисциплінарна взаємодія та робота з родиною
МОДУЛЬ 3. СУЧАСНІ ТА ДОКАЗОВІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З РАС	
Тема 7	Структуроване навчання і візуальна підтримка (TEACCH, візуальні розклади)
Тема 8	Комунікативний розвиток та альтернативна і додаткова комунікація (ААС)
Тема 9	Поведінкові та соціально-емоційні інтервенції
МОДУЛЬ 4. ЦИФРОВІ, ІНКЛЮЗИВНІ ТА КРИЗОВІ ПРАКТИКИ ПІДТРИМКИ	
Тема 10	Цифрові ресурси та освітні технології у супроводі дітей з РАС
Тема 11	Психолого-педагогічний супровід дітей з РАС в умовах кризових і травматичних подій
Тема 12	Оцінювання ефективності супроводу та професійна рефлексія фахівця

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

В організації освітнього процесу застосовуються

Наочні методи:

- *Лекція з використанням мультимедійної презентації* (передача інформації за допомогою мультимедійної презентації, яка може включати текст, зображення, відео-фрагменти, цифрові вправи та ігри.
- *Мнемонічні методи*, зокрема, інтелектуальні карти, визначення ключових слів або активне пригадування.
- *Конструювання*, зокрема, представлення інформації, таких як малюнок, схема чи таблиця, для кращого розуміння, аналізу та запам'ятовування матеріалу.
- *Моделювання*, зокрема, створення моделей або ланцюжків, які ілюструють концепції/явища для кращого їх усвідомлення тощо.

Словесні методи:

- *Обговорення*, зокрема, аналіз та обговорення конкретного питання чи проблеми з метою досягнення глибшого розуміння теми або окремого питання.

- *Інтелектуальні розминки*, зокрема, проведення різноманітних завдань та активностей, спрямованих на розвиток когнітивних здібностей, комунікативних навичок.

- *Пояснення*, зокрема, активна участь викладача (здобувача у разі, якщо відбувається навчання одне одного) у поясненні матеріалу, викладанні ключових понять, ілюстрації прикладів та докладного роз'яснення складних або незрозумілих аспектів навчального матеріалу.

- *Цікаві аналогії*, які допомагають краще зрозуміти складні теми, розвинути критичне мислення, творчі здібності та комунікативні навички.

Словесні методи для створення ситуацій емоційного переживання, зокрема:

- *дебати* (почерговий виступ двох команд з протилежними точками зору щодо певної теми);

- *дискусія* (обговорення питань та висловлення власних думок щодо певної теми чи проблеми, аргументація своєї точки зору, наведення прикладів),

- *метод "Мікрофон"* (почерговий виступ з короткими висловлюваннями, думками або відповідями на запитання);

- *метод "Акваріуму"*, що передбачає використання принципу "акваріуму", де одна група студентів (зазвичай 4-6 осіб) сидить у колі, як у "рибках", і веде дискусію, тоді як інші студенти спостерігають за ними (різновиди: "Акваріум з опонентом", "Письмовий акваріум", "Відео-акваріум" тощо),

- *метод "Незакінчені речення"* (надання студентам списку речень або фраз, які потрібно закінчити);

- *метод мозковий штурм* (генерування максимальної кількості ідей щодо певної проблеми чи завдання) (різновиди: "Шість капелюхів мислення", "Метод фокальних об'єктів"),

- *метод "навчаючи – вчуся"* (активна участь студентів у процесі навчання через різні форми діяльності: презентації, роз'яснення, наставництво, групова робота тощо);

- *Case-study* (розбір конкретних ситуацій для аналізу та пошуку шляхів розв'язання проблеми тощо).

Практичні методи:

- *Робота в групах* (спільне опрацювання завдань чи розробка плану проекту, що сприяє колективному навчанню та обміну думками).

- *Гейміфікація* (використання принципів та елементів ігор для підвищення мотивації, залученості та продуктивності в неігровому контексті).

- *Метод вправ* (повторення певних дій з метою формування навичок, закріплення знань та розвитку необхідних якостей).

- *Метод індивідуальних навчальних проєктів* (самостійна робота над дослідницьким, творчим або практичним проєктом, що відповідає їхнім інтересам та можливостям) тощо.

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль: усне та письмове опитування, тестування, есе, творча робота, проєкт, презентація та ін. Оцінюється робота студентів на семінарських, практичних заняттях, виконання завдань для самостійного опрацювання студентами, виконання практичних завдань, творчих робіт, презентацій, тестових і письмових робіт.

Підсумковий контроль – залік. Форма проведення – письмова. Бал, отриманий на заліку, сума балів, отриманих студентом за різні види виконаної роботи у межах курсу, модульні письмові роботи складають підсумкову семестрову оцінку. Під час підсумкового контролю враховуються результати студента за всіма видами навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Критерієм успішного оцінювання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів (балів) за кожним запланованим результатом навчання.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxpbs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetsko-ho-natsionalnoho-universytetu.pdf> ;
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahi-at-2023plusdodatky-31102023.pdf> .

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бурсова С., Карапузова І. Психологічний супровід дітей в період адаптації до дошкільного навчального закладу. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/10473/1/%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9.pdf>
2. *Дитинство без насилля: суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. За заг. ред. проф. О. Кікінежді. Тернопіль : Стереарт, 2014. 884 с. URL : <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/7828>
3. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. *Інноваційні технології в діяльності інклюзивно-ресурсного центру* : метод. посіб. / авт. кол.; за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 228 с. URL : https://lib.iitta.gov.ua/718625/1/IRC_razvorot.pdf
5. *Інноваційні технології в дошкільній освіті*: Збірник наукових статей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Переяслав-Хмельницький, 28-29 березня 2019 р. За заг. ред. Л. О. Калмикової, Н. В. Гавриш. Переяслав-Хмельницький : ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2019. 180 с. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/10211/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%281%29.pdf>
6. Kateryna Ostrovska, Igor Ostrovsky, Khrystyna Saiko. The peculiarities of communicative competence of children with autism and dysarthria. *Psychological Journal*. Vol 6 No 11 (2020). 18-25.
7. Kateryna Ostrovska, Igor Ostrovsky. The predictors of speech development at children with autism. *Psychological Journal*. Vol 6 No 10 (2020). 107-118.
8. Колупаєва А. А. *Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі*. Київ : Літера ЛТД. 2019. 160 с. URL :

[82%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf)

9. Колупаєва А. А. *Інклюзивна освіта: технології навчання*. Київ : Літера ЛТД. 2019. 112 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf>

10. Компанець Н. М., Луценко І. В. *Моделювання індивідуального розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного ДНЗ*. Київ. 2018. 66 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/715519/1/1%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%96%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20.pdf>

11. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23) URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/01about>

12. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23) URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/01about>

13. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23) URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/01about>

14. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології. URL: http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_yfpdf_tid=All

15. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології. URL: http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_yfpdf_tid=All

16. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Наукові ресурси. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/1539>

17. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789>

18. Недозим І. В. Особливості емоційного та поведінкового компонентів соціального інтелекту у дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Психологія*. 2018. Вип. 2. С. 49-52

19. Олійник М. І. *Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти в країнах Східної Європи*: Монографія. Чернівці : Видавничий дім «РОДОВІД», 2015. 408 с. URL : <https://drive.google.com/file/d/0B5Qi1CWJYBOObkNDdy1sWlFtWWWhnQUg3a3JpaEFEdlptRjI0/view?resourcekey=0-BaR3vzba1zgebTc9ovXz0Q>

20. *Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ*: навчально-методичний посібник. Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. Київ : Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/712267/2/%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4.pdf>

21. Островська К. О. Особливості поведінки дітей з аутизмом у грі з ровесниками. *Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України* / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Вип. 41. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. С. 240-251.

22. Островська К. О. Особливості профорієнтації підлітків з аутизмом. *Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України* / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Вип. 39. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. С. 206-220.

23. Палагнюк О. В. *Спеціальні методики роботи з дітьми з аутизмом* : електронний курс на освітній платформі MOODLE Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича URL: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=7704>

24. Про затвердження Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах: *Постанова Кабінету Міністрів України 06.02.2015 № 104/52. чинний, редакція від 06.02.2015*. URL: <http://goo.gl/bnGXQT>

25. *Психолого-педагогічний супровід виховання і розвитку дітей дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб: концепція, методика, технології* : навчально- методичний посібник. І. О. Луценко, А. М. Богуш, Л. О. Калмикова, В. У. Кузьменко, С. І. Поворознюк, О. Д. Рейпольська ; за наук. редакцією І. О. Луценко. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 213 с. URL : <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/24604>

26. Тарасун В.В. Аутологія: теорія і практика: підручник. Київ: МП «Леся», 2014. 580 с. URL:

<https://lib.iitta.gov.ua/714863/1/%D0%90%D0%A3%D0%A2%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF.pdf>

27. Цифровий репозитарій наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=/ua/02infres>

27. Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка (м. Чернівці, вул. О. Кобилянської, 47). URL: <http://www.library.cv.ua/sample-page-2>

28. Шульженко Д. І. Психологічна корекція аутичних дітей в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. пр. / за ред. П. Н. Таланчука. № 6 (8). Київ: Університет «Україна», 2009. С. 194-203.*

Детальна інформація щодо вивчення курсу «Психолого-педагогічний супровід дітей з розладами аутистичного спектру» висвітлена у робочій програмі навчальної дисципліни

<https://docs.google.com/document/d/1rQQH1GtIkCe6blyrHhwDfx8T3YZ1cGae/edit?usp=sharing&ouid=108567089779427532856&rtpof=true&sd=true>